

УДК 321.01 (477)

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВОТВОРЧА ТРАДИЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Юлія Лебедєва

Науково-дослідний інститут українознавства
Україна, 01135, м. Київ, вул. Ісаакяна, 18
e-mail: juliya_fevr@mail.ru

Одним з важливих гуманітарних викликів сучасності для України є потреба розбудови ефективної та прогресивної моделі української державності, яка б, з одного боку, враховувала світовий цивілізаційний досвід державотворення, а з іншого, – акумулювала історичний досвід українського народу. Тому, набуває актуальності проблема акумуляції такого історичного досвіду українського народу з позицій сучасності.

Сучасна Україна є спадкоємицею державницьких традицій попередніх поколінь автохтонів, що мешкали на її теренах. Свідченням цього є те, що нерідко ці традиції визначають суспільну та духовну складову сучасної української геополітики. З черговим відродженням української державності постала проблеми правди про наше минуле, бо саме у нашому минулому криється відповідь на всі проблемні питання розвитку у сучасні дні та майбутні перспективи. Плин національного відродження, що заповнив нашу державу, радикальна зміна шаблонного вчення про історичний процес, вороття із забуття усіх історичних періодів, сотень достойних імен державних і громадських постатей надає можливість заново осягнути багату історичну спадщину України, без детальної характеристики якої, без звернення до історичних джерел, народної пам'яті тисячолітньої життєвої мудрості, неможливо визначити правильний вектор розвитку майбутнього.

Ми, науковці, просто зобов'язані переглянути та переосмислити процес розвитку державницької традиції нашого українського роду від могутньої Київської держави через реалізацію Галицько-Волинського державного утворення до народження та постановня нового нашого здобутку Української Гетьманської Держави. Саме ця доба «продемонструвала нескореність української нації, її прагнення до волі та незалежності, власної державності, дала світу унікальні зразки Запорозької Січі, державу Б.Хмельницького та Гетьманщину» [9, с. 156].

Становлення української державності та тривала боротьба за її збереження були, поперше, завершальним періодом українського визвольного руху, а по-друге, заклали основи нового, безмежно напруженого та двоїстого періоду. Поряд з цим, одним із очікуваних результатів еволюції тодішніх околиць Російської імперії було постановня відповідних першопричин, потрібних для створення на цих землях нових державних організмів. Абсолютно логічно і те, що даний хід розвитку мав змогу стати реальним тільки після знищення попереднього державного устрою.

Наразі, для успішного входження нашої держави до європейського геополітичного простору, Україні потрібно, у першу чергу, означити власні зовнішньополітичні вектори, з урахуванням своїх національних інтересів, що гарантують національну безпеку та сталу життєдіяльність державного організму.

Один із фундаторів геополітики К. Гаусгофер писав, що «...геополітика розглядає простір з погляду держави» [14, с. 40]. Оскільки тривалий час українці були поділені поміж чужими їм державними утвореннями, то проблема українського державотворення постає, у першу чергу, як геополітична проблема, тому ми повинні довести геополітичну доцільність відродження української державності.

Геополітичне положення України ми вивчаємо, передусім, у площині створення на українських землях самостійної української держави: «Державницьке утвердження нації можна трактувати як осягнення чи не найважливішої її екзистенційної мети, тобто вважати вінцем процесу державотворення... державотворення – перманентний процес, який не має ані початку, ані кінця» [11, с. 13].

У кінці 80-90-х рр. ХХ ст. розпочалися епохальні зміни у суспільно-політичному житті країн Центрально-Східної Європи. Крах Радянського Союзу проголосив перехід новоутворених незалежних країн до демократії у всіх сферах життя. Лібералізація торкнулася і науки та

освіти: вчені з ентузіазмом приступили до висвітлення та дослідження раніше заборонених або малодосліджених тем і напрямків. Адже, «очевидно, не випадково «будівничі» тоталітарної системи досить-таки результативно експлуатували виховні можливості сфальсифікованої ними ж історії, аби на її підвалинах клонувати кілька поколінь безбачченків, байдужих космополітів, яничарів, сформувати антиісторичний тип мислення, нігілістичне або меншовартісне ставлення до історії свого народу. Такими людьми легко було маніпулювати, деформувати їхню свідомість, пристосовувати їх до умов репресивного режиму» [5, с. 16].

Окрім цього, фіаско Радянського Союзу спричинило виразну зміну геополітичної ситуації в Європі. Здобуття Україною незалежності наблизило її до Європи, а Європу до України. І йдеться тут не лише про геополітичні аспекти. Нові демократичні стандарти мислення й оцінок зумовили потребу переосмислення велетенського пласту питань, безпосередньо пов'язаних із життям суспільства.

Це стосується і проблеми входження України в європейське співтовариство, яке неминуче вимагає чіткого розуміння як сучасних, так й історичних передумов такого напрямку розвитку [11, с. 5]. Адже, «українські державотворчі традиції на європейському континенті сягають корінням сивої давнини. Європейської історії не можна навіть уявити без українського державотворення, так само як сучасності й майбутнього... Європейці виразно трактували українців як окрему націю, з власною історичною лінією розвитку та самобутньою культурою, яка безумовно належить європейському світові. Українське питання ніколи не було для Європи маргінальним, однак саме наша новітня доба засвідчила потребу оновленого підходу до державотворення» [11, с. 198].

Після початку силового конфлікту на Донбасі українське питання знову виринуло із забуття, основний його лейбмотив – майбутнє мирне урегулювання. Насамперед – це пошук реальних шляхів його вирішення, а саме – відродження територіальної цілісності й єдності української Держави.

Сьогоднішній хід історії винятково складний із доленосним завданням розбудови цивілізованої, незалежної держави, до того ж конфлікти світорозуміння у поліетнічних регіонах України обумовлюють закономірність пошуку не лише рівноцінних шляхів їх вирішення, а й ґрунтовне опрацювання й осмислення історичного минулого, природи та сутності їх спе-

цифіки. Побудова Української держави вимагає високого рівня національної свідомості народу, у формуванні якої важливу роль відіграє історична наука.

Утвердження незалежності та соборності Української держави, формування національної ідеології проходить в абсолютно нових геополітичних умовах. Сучасний стан справ потребує цілеспрямованої державної гуманітарної політики й утвердження системи національних інтересів: «Формуючи систему національних інтересів, першочергово слід враховувати національні інтереси, позаяк саме вони закладають аксіологічну основу системи національної безпеки держави. Національні цінності є важливими передумовами і базовими засадами забезпечення національної безпеки країни й, зокрема, важливими чинниками формування політики національної безпеки у гуманітарній сфері. Саме система національних цінностей утворює правову, філософську та етичну основу для забезпечення подальшого існування держави... Відображаючи інтереси громадян та організацій, громадянського суспільства в цілому, національна ідея повинна мати державницьке спрямування» [2, с. 217, 229].

Дослідниця М. Пірен також наголошує, що «українська національна ідея в її історичному ракурсі має багато позитивних рис, які можуть бути привабливими для представників інших етносів. Це насамперед принципи демократизму, поваги до інших, толерантності, волелюбності, особистої свободи, поваги до особистості тощо, які в Україні ґрунтуються на історичних традиціях Гетьманщини та Запорозької Січі» [10, с. 197].

До того ж, досвід багатьох поколінь українців, які змогли зберегти свою самобутність, традиції, звичаї, які вірили та боролися за свої права, свободи, гідне життя є безперечно цікавим і корисним для дослідження. На сьогодні захист національних інтересів, територіальної цінності, суверенітету нашої держави є найнеобхіднішою передумовою тих демократичних перетворень суспільного життя, що стануть запорукою поступу українців до світових та європейських стандартів життєдіяльності [7, с. 342].

Становлення громадянського суспільства в Україні, ключовою умовою якого є відродження та збереження національно-державницької пам'яті, що повсякчас сплюндровувалася тоталітарними керманічами, також закликає до необхідності поглибленого неупередженого дослідження історичного минулого, що є ви-

рішальною умовою декомунізації та європейського розвитку Української держави.

Безперечно, що сьогоденні проблеми, що постали перед нашою країною, за яких народжується модерна українська нація, зростаюча роль українського фактору на геополітичній карті світу актуалізують дослідження національно-політичних і національно-державних процесів, що відбувалися у минулому нашої країни. Чим більше утверджується Україна у своїй соборності та незалежності, тим більше зростає живий інтерес до переломних етапів в її історії.

З виникненням на території Європи нової геополітичної ситуації, здійснення прагнення України стати повноцінним членом Європейського Союзу, спричинили у ній сьогочасну суспільно-політичну кризу, військовий конфлікт в її східних областях. Під час Революції гідності виявилися деякі прорахунки в етнонаціональній політиці нашої країни: «Ігнорування необхідності максимального використання потенціалу історичної освіти й спадщини у справі патріотичного виховання, небажання формувати в суспільній свідомості позитивний образ національної історії вже призвело до підризу основ національної безпеки України. Адже захоплення російськими терористами частини наших земель є результатом безвідповідальної, непродуманої та непослідовної гуманітарної політики впродовж 20 років незалежності, зокрема в галузі історичної освіти. Російська сторона готувалася до нападу, агресивно вела інформаційну війну за цінності, проштовхувала свої світоглядні орієнтири та історичні міфи. Унаслідок цього значна частина українського населення, особливо на східних та південних територіях, опинилася під впливом «руського мира» [8].

Саме тому ґрунтовне дослідження та повсемісна підтримка національної державотворчої традиції є неодмінною умовою для стабільного миру на нашій території, вміння подолання економічної та політичної кризи, та й у цілому збереження єдиної України.

Сьогоденні потрясіння вже знайомі нам з українського історичного процесу: «У контексті світових подій наша країна – одна з найдавніших держав Європи – то виникала на її геополітичних картах, набуваючи обертів, вражаючи сучасників могутністю, розумом, шляхетністю, то знов зникла за назвою складової чужого державного організму. При цьому нищилося українство, його здобутки, ділили на частини матірню територію» [6, с. 5]. Втрачена українським народом державність

ніколи, як підтверджують наукові студії, не зникла з його життя й історичної пам'яті. Тому дослідження, детальний опис, аналіз і спроможність робити висновки зі своїх минулих помилок, аби не повторити їх сьогодні й у майбутньому, і надає науковим розвідкам характерної гостроти й актуальності.

На велике розчарування наших противників, сучасна Україна успішно проходить крізь складний процес суспільно-політичного переродження, а саме – становлення суспільства на європейських демократичних засадах. Свою згуртованість, свою єдність українці продемонстрували всьому світові під час Євромайдану. Той факт, що проблеми та успіхи сучасного українського державотворення сягають своїм корінням сивої давнини, як вище зазначалося, надає особливої актуальності всебічному вивченню української державницької традиції.

Ще у далекому 1991 р., коли Україна стала на шлях власного державотворення, а український народ вкотре відновив свої засади національного розвитку та послідовно почав втілювати у життя власну ідею державності та соборності, постала наукова проблема забезпечення умов для швидкого відродження фундаментальних духовних чинників, історичної пам'яті українського народу: «Українська національна ідея», з огляду на історичну долю українського народу, що пережив кількасотлітню бездержавність з її наслідками, у найпершому загальному розумінні – це національна державність, незалежність, розвиток цієї державності в умовах суверенітету як засіб досягнення розквіту нації, країни... Національна свідомість українців протягом століть зазнавала нищівної руйнації з боку колонізаторів. Внаслідок чого з'явився синдром меншовартості. Це явище тепер неухильно переборюється, але для остаточного подолання потрібні ще зусилля. Праматері України-Київській Русі з її міцною державністю й авторитетом у світі було зламане хребет навалюю монголо-татарської орди. Пізніше Російська імперія скрутила зв'язки Україні, яка піднялася з руїн і створила козацьку державу. Радянська ж влада остаточно гнобила Україну» [4, с. 246]. На жаль, вимушені зауважити, що практично 300 років гніту Російської імперії на території Лівобережжя та 70 років радянської тиранії практично всієї території України не пройшли безслідно. Як наслідок, маємо спотворенні зміни у свідомості та світогляді українця й оцінка своєї нації, у першу чергу, як бездержавної.

Для того щоб здолати цю «ахіллесову п'яту» у свідомості українця потрібно, насам-

перед, розпочати правильно виховувати наше підрастаюче покоління. Тому що саме ситуація з викладанням історії у школі, так як діти навчаються за державними програмами, свідчить про політичний курс України й опосередковано підкреслює її державотворчу могутність. Оскільки знання та розуміння своєї історії юнацтвом залежить від того, як вона буде представлена у підручниках. Дослідження та викладання у школах і ВНЗ історії України з позицій державності відіграє важливу роль у формуванні національно-державницької свідомості, виховання національної гордості.

Національне виховання неможливе без поваги до національних святинь і національних авторитетів: «Кінцевим результатом роботи освітніх закладів має бути людина з почуттям національної і власної гідності, ...людина-патріот з високим інтелектом і широким світоглядом. Освіта повинна бути просякнута національними інтересами, бути державно відповідальною, бо на сьогодні ще маємо чимало прикладів нехтування національною ідеєю.

Необхідною умовою національного відродження і складовою частиною навчально-виховного процесу є відмова від почуття меншовартості, яке прищеплювалося віками і призвело до втрати історичної пам'яті, національної гідності. Військово-патріотичне виховання має стати складовою частиною національно-патріотичного. Патріота потрібно виховувати від самого народження. Особливу увагу варто приділити козацько-лицарському вихованню. Тільки Україна має такий феномен, як козацтво, що передбачає виховання міцних духовно і фізично громадян України, патріотів-оборонців рідного народу. Будемо сподіватися, що нова влада, породжена Помаранчевою революцією і українським народом, розв'яже всі проблеми і утвердить національну ідею основою сучасного державотворення в Україні» [15, с. 204].

Безсумнівно, з'ясування історії становлення державницької традиції українського народу «дає змогу зрозуміти його роль у вихованні підрастаючого покоління. Досвід і уроки минулого забезпечують від нехтування українознавчими цінностями у формування світогляду молоді... Метою збереження українства на геополітичній карті Європи як самостійного і незалежного народу... Виховання таким чином в українській молоді високого рівня раціональної свідомості, державницького мислення з урахуванням набутого досвіду дасть змогу вільно обирати подальший історичний розви-

ток. Лише в тієї нації є перспектива розвитку та утвердження, яка здатна на «власний погляд» щодо різних аспектів свого буття... Потрібно стимулювати інтерес громадськості до пізнання національних традицій» [6, с. 511].

Національне підґрунтя єдине, що має бути незмінним у системі цінностей громадянина нашої держави. Формування цих переконань відбувається протягом тривалого часу, багато років від найперших згадок людини з власного життя. Саме тому важливе місце має бути за виховною концепцією нового покоління. Оскільки дуже багато часу вже згаяно, не слід втрачати його і надалі: «Питання виховання патріотизму, формування державної ідеології й національного світогляду у молоді України тісно пов'язані із сучасними державотворчими процесами. До них входять такі ідейно-політичні чинники, як ставлення до ідеї державності, до рідної землі» [13, с. 7].

Обабіч цієї проблеми не повинні залишатися і засоби масової інформації, адже й як освіта у цілому, так і засоби масової інформації, зобов'язані закріпити позитивні моральні установки та моделі поведінки, зберегти національно-державницькі традиції, виховувати молодь у душі інтелектуальної свободи та громадянської відповідальності; плекати патріотизм, національну злагоду, повагу до родинних цінностей і популяризувати високоетичні норми поведінки, стимулювати меценатство [5, с. 27].

Сучасна незалежна Україна, котра постала перед світом у 1991 р., є спадкоємицею величезного державницького досвіду, який протягом віків створювався на українській землі. Наші пращури крок за кроком долали відстань від кам'яного віку до вершин цивілізації. Десятки народів, сотні племен намагалися створити свою державу на цій благодатній землі. «Історія судить предків судом потомків, а потомків судом предків», – зазначав М. Грушевський, вказуючи на важливість урахування національних традицій та історичного досвіду. Саме тому необхідно виховувати у новій генерації національну свідомість, почуття єдиного українського народу, почуття патріотизму, що здатні розвивати та зміцнювати демократичну Україну. Молодь має усвідомити, що саме їм випала роль стати реформаторами Української держави та суспільства загалом. Тому треба робити акцент на активності, цілеспрямованості особистості, розумінні того, що саме від них залежить майбутнє.

Важливість опрацювання формування та занепаду державотворчого процесу Київської

Русі не викликає сумнівів, адже це державне утворення у подальшому стимулювало національний державотворчий процес у роки побудови Козацької держави. У той же час, за твердженням Д. Дорошенка, завдяки козацтву та його державним утворенням утверджувалась україно-козацька ідентичність як основа модерної української нації [9, с. 161]. Козацтво було не лише провідною силою українського народу, але й формотворчим чинником унікальної, досі невідомої у європейській і світовій практиці форми державності [12].

Нам нащадкам і спадкоємцям героїчної козацької доби треба знати, вивчати та враховувати на майбутнє, що козацтво у свій час було вагомим геополітичним і геостратегічним фактором не тільки у Центрально-Східній Європі, але з часом у всій Євразії. Козацтво було провідною державотворчою силою. Саме завдяки їм, їх тривалому історичному існуванню доведено, що Україна має державотворчу націю, яка протягом десятків віків боролася за свою Українську Соборну державу.

Дослідники неодноразово доводять, що ґрунтовне вивчення власного історичного процесу, тим паче, державотворчого «відіграє важливу роль у становленні держави, формуванні нації. Історія стає інструментом зовнішньої політики, коли показує природу української державності для міжнародного товариства. Суспільно-виховна функція виступає засобом формування національної свідомості народу, виховання моральних людей, патріотів своєї країни» [1, с. 96].

Вчений К. Гломозда також обґрунтовує вагомість дослідження власної історії: «Реконструкція явищ минулого може дати ключ, алгоритм до моделювання сучасних і майбутніх процесів, соціального прогнозування, передбачення перспективних наслідків тих заходів, які здійснюються сьогодні» [3, с. 85].

Автор теж хоче наголосити, що історики спроможні ретранслювати інформацію про минуле для сучасного суспільства та продемонструвати висновки історичної науки.

Та й у цілому, дослідження української держави неминуче має своє історичне підґрунтя. Скільки інсинуацій поширюється, наприклад, навколо питання чи мала Україна свою власну державність, чи є наш народ за своєю природою державотворчим, державобудівним. Дослідники не тільки синтезують концепції державотворчих тенденцій українського народу, але й на підставі принципу історизму, надають їм системно-хронологічного характеру, розглядають їх у контексті світових держа-

во-будівних процесів, що й дозволяє виявляти витоки української державності, а Київську Русь розглядати як першу державу українського народу. Галицько-волинську державу стало трактувати як спадкоємицю та продовжувача державницьких традицій Києва. У наступному етапі історичного розвитку, українська державність зберігалася як елемент русько-українського народу у Великому князівстві Литовському. «Естафету безперервності української державності підхопило українське козацтво, що проросло з насіння, посіяного кийвськими та галицькими князями... Воно стало творцем Запорозької Січі, козацько-гетьманської держави Богдана Хмельницького, Гетьманщини... Інакше кажучи, історичний підхід дозволяє українознавству досліджувати державотворчий процес в Україні як безперервний, а український народ як історичний і державо-будівний» [5, с. 14-15].

Дослідники повинні працювати на визначення та вирішення свого концептуально-власного варіанту державного розвитку, у залежності від потреб і вимог часу, окрім того враховувати новітні наукові стандарти та вирішувати нові цивілізаційні, гуманітарні виклики для того, що наша держава здобула світове державне визнання.

Адже, спираючись на спадщину державницьких традицій українського народу, ми маємо змогу повніше з'ясувати історичну тяглість української державності, глибше проаналізувати здобутки та прорахунки державотворчих процесів, винести напутливі уроки з історичного минулого та застерегти від повторення помилок.

Автор переконана, що дослідження та викладання у школах і вузах історії України з позицій державності відіграє важливу роль у формуванні національно-державної свідомості, вихованні національної гордості, тому що це опорні початки, на яких повинна будуватися держава. Ми повинні мати на меті розвиток самої нації, незалежності та відновлення основ єдиного суспільства. Виховання молоді, процеси в економіці та суспільстві – це опорні начала, на яких має будуватися держава, котрі вимагають остаточної визначеності та простого пояснення; потребують комплексного підходу до вивчення та прискіпливого дослідження української історичної думки. Історична наука в усі часи являла собою головний важіль для побудови системи ідеології. Незважаючи на те, що у наш час офіційна влада не приділяє виняткової уваги до ролі історії у процесі формування майбутньої Української держави, процес

цього впливу триває незалежно від політичного клімату в країні, здебільшого, завдяки окремим постатям, які розраховують лише на власні сили та знання.

В умовах інтеграції незалежної України у світові та європейські структури все ж таки посилюється роль гуманітарних наук, включаючи й історію, покликану глибше досліджувати й висвітлювати державницькі традиції та прагнення українського народу, його історичні зв'язки з іншими народами.

Сучасне суспільство потребує розвитку історичної української думки, яка б розкривала справжні сторінки історії нашої славної країни, а саме ґрунтовно б доводила, що українська державотворча ідея завжди розвивалася у руслі європейської державницької традиції.

Це можливо лише за умови вільного демократичного устрою, де провідною є концепція «вільна людина – розвинене громадянське суспільство – сильна держава». І тільки та нація, та держава, яка зможе згуртувати свій народ, яка досягне всенародного усвідомлення національних інтересів своєї держави, зможе більш ефективно захистити ці національні інтереси у співпраці з іншими європейськими країнами. Та й загалом, збереження й удосконалення української державницької традиції завжди сприятиме реалізації гуманітарної політики у напрямку консолідації української національної спільноти та держави. Адже, «об'єктивні знання про минуле України, переосмислення того досвіду... є особливо потрібним у сучасному суспільстві, оскільки слугують науковим підґрунтям для розвитку державотворення» [5, с. 18].

Таким чином, у даній науковій розвідці, автор намагалася довести важливість наукових студій з питань української державотворчої традиції та підкреслити їх актуальну геополітичну тематику.

Лебедева Юлія Українська державотворча традиція як складова сучасних геополітичних досліджень

У статті розглянуто питання актуальності дослідження неперервної української державницької традиції у нових політичних умовах нашої країни. Частково висвітлюються геополітичні стратегії Української держави, акцентується увага на визнанні України міжнародним співтовариством, суверенитеті та державній незалежності країни. Окреслено завдання науковців щодо подальшого ґрунтового опрацювання й осмислення нашого історичного минулого, природи та сутності його специфіки.

Ключові слова: державницька традиція, Україна, геополітика, науковці, історичний процес

Лебедева Юлія Украинская государственная традиция как составляющая современных геополитических исследований

В статье рассмотрены вопросы актуальности исследования непрерывной украинской государственной традиции в новых политических условиях нашей страны. Частично освещаются геополитические стратегии Украинского государства, акцентируется внимание на признании Украины международным сообществом, суверенитете и государственной независимости страны. Определены задачи ученых по дальнейшему основательному изучению нашего исторического прошлого, природы и сущности его специфики.

Ключевые слова: государственная традиция, Украина, геополитика, ученые, исторический процесс

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Боднар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики / Вадим Боднар // Історіографічне дослідження в Україні. – Вип. 25. – К., 2014. – С. 95-113.
2. Гай-Нижник П. Українознавство як комплекс знань про Україну та чинник сучасної гуманітарної політики і системи національної безпеки / Павло Гай-Нижник // Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку. – К., 2015. – С. 214-240.
3. Гломозда К. Стан української історіографії та визначення її ролі в сучасному суспільстві / Костянтин Гломозда // Магістеріум. – Вип. 17: Історичні студії. – К., 2004. – С. 80-95.
4. Гнатюк Д. Ще раз про українську національну ідею / Дмитро Гнатюк // Українознавство. – 2008. – № 4. – С. 246-249.
5. Гомотюк О. На шляху до теорії і практики новітнього українознавства / Оксана Гомотюк, Ярослав Калакура // Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку. – К., 2015. – С. 10-27.
6. Гомотюк О. Злет і трагедія українознавства (90-ті роки XIX ст. – перша третина XX ст.) / Оксана Гомотюк. – Тернопіль, 2007. – 550 с.
7. Губський С. Тяглість в розвитку державницької та громадянської традицій та їх значення у вирішенні завдань розбудови незалежності України / Сергій Губський, Валентина Лазарева, Олена Склярова // Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку. – К., 2015. – С. 340-375.
8. Деревінський В. Гуманітарні виклики для освіти й міністерства / В. Деревінський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/129181>
9. Калакура Я. Державність України козацько-гетьманської доби як українознавча проблема: історіографія, джерельна база та наукова періодизація / Ярослав Калакура // Українська земля і люди. Український етнос у світовому часпросторі: Колективна монографія за ред. П. Кононенка. – К., 2011. – Т. 1. – С. 156-164.
10. Пірен М. Етнополітика в Україні: соціо-психологічний аналіз / Марія Пірен. – К.: Університет «Україна», 2007. – 407 с.
11. Романюк Р. Українська державність в європейській політичній думці початку XX ст. / Р. Романюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 214 с.
12. Смолій В. Феномен українського козацтва в загальноісторичному контексті / Валерій Смолій // УІЖ. – 1991. – № 5. – С. 5-15.
13. Сухомлинська О. Ногами людина повинна вrostати у землю своєї Батьківщини, але очі її хай оглядають весь світ / Ольга Сухомлинська // Відродження. – 1993. – № 2. – С. 6-8.
14. Трохимчик С. Політична географія з основами геополітики / С. Трохимчик. – Ч. 1. – Львів, 1997. – С. 40.
15. Щербань П. Формування національної самосвідомості студентів / Павло Щербань // Українознавство. – 2006. – № 4. – С. 200-207.

Lebedeva Yuliya *Ukrainian state tradition as a part of modern geopolitical investigations*

This article considers the question of actuality of ongoing Ukrainian state tradition investigation in the new political conditions of our country. Geopolitical strategies of Ukrainian state are partly covered, the attention is focused on international recognition, sovereignty and state independence of our country. The task of the scientists concerning further thorough processing and comprehension of our historical past, the nature and the essence of its specifics is outlined, because formation of Ukrainian state requires the high level of national consciousness, in the formation of which historical science plays a significant part. Therefore, the actuality of the accumulation issue of such Ukrainian nation's historical experience from the modern point of view is proved. Besides, it is emphasized that as well as scientists and educators mass communications are supposed to build on positive morality and behaviour patterns, to preserve national state traditions among the youngsters, educating them in the culture of intellectual freedom and civil responsibility.

Keywords: *state tradition, Ukraine, geopolitic, scientists, historical process*

Рецензенти:

Димчик Рафал, доктор історії, ад'юнкт

Тодоров І.Я., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 15.02.2017 р.